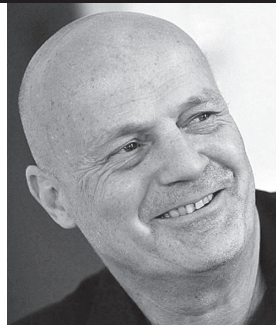

Endre Kukorelli

Moj bog, koliko napak zagrešim!

Ošabnosti, samovšečnosti in ambicije ni mogoče
kar tako zbrisati iz spisov, gre vendar za gonilno silo ustvarjalnosti.
Obelodaniti jih je treba, in tedaj jih je mogoče civilizirati.

Witold Gombrowitz

In kaj boš počel v parlamentu, me je v Lukácsu, v najlepši budimpeški slaščičarni, v prvih dneh leta 2010 povprašal stari kolega Bandi Bojtár, glavni urednik tednika za kulturo Oranžne politične stranke. Tedaj se je že nekako razvedelo, da sem postal kandidat za člana politične ekološke stranke. Lahko je drugače, bilo je na dlani, da ga zanima, ali so moje namere iskrene ali ne. In sploh, kaj menim o teh rečeh, iskreno. Odgovoril sem mu nekako tako, da me je oče mojega prijatelja Ivána Falusa, partijski funkcionar, nekoč popeljal v parlament na božično slovesnost in da tam ni bilo kaj prida in da si jaz tam nisem ničesar zaželel, pa me je Iván pretrgal, rekel, češ da česa takega ni mogoče reči.

V stanju, v kakršnem si.

Potemtakem sem torej imel stanje. Bil sem v stanju. Za vsak primer sem si tedaj naročil kos išlera, no, ja, naročil ga je v resnici gospod glavni urednik, kakopak, saj je bil on tisti, ki je delal intervju. Najboljše išlere delajo pri Lukácsu. Tja sem zahajal v otroških letih.

Pravzaprav nisem zahajal, pač pa sem ubiral pot, ki je vodila mimo slaščičarne, ko sem hlačal proti domu, z mamo pa sva se vsako leto, ko so v šoli delili spričevala, usedla vanjo in se sladoledala. V kletnih prostorih slaščičarne, v kateri so se lahko zadrževali samo moški, je bil dim tako gost, da bi ga bilo mogoče rezati. Sladoled so servirali v dlančnih skledicah, čokoladnega, malinovega, limonovega in takega s sladko smetano. In minjoni. Minjonov so imeli več vrst, ne bom jih našteval, in tudi te je

bilo moč naročiti pri slaščičarskih strežnicah s čipkastim okrasjem na glavi. Rigó Jancsi, Tátracsúcs. Zraven naše šole je stala zgradba Lukács, na vogalu med ulico Andrásy in Izabella, en sam vogal od AVO¹.

Ali pa Hiša zvestih puščičarjev, kakor pač komu šmeke... v komunizmu so jih vse prekrstili. Lukácsa v Posebneža, vendar ga nihče pod milim nebom ni klical tako. Lukács je pač Lukács, čeprav je tudi res, da je v resnici nekaj posebnega, da je tiptop in prelep, in to je tudi vse, kar je mogoče o tem povedati. Vsako jutro sem odpeketal mimo Lukácsa, medtem ko sem po pouku več minut stal pred njegovim vhodom in občudujoče opazoval stare dame, našminkane počez in poprek, kako so prihajale noter in odhajale ven in skozi vrtljiva vrata potiskale božanske, zares božanske vonjave po pecivu, kavi in cigaretah. Nikoli nisem stopil noter. Nisem imel denarja.

Nismo imeli denarja. Stavke kot: Za take reči nimamo denarja, sem v otroških letih velikokrat slišal. Ne trdim sicer, da se jih spominjam, lahko da jih sploh ni nihče izustil, saj se ve, da zna takole resnico na tak način prevesti edinole kak otrok. Na denar, kakopak, na kaj pa drugega! Na to, da ni bilo denarja. In seveda, ni bilo svobode.

Pa ne da bi to ne vem kako zbudilo v oči, ne, dejstvo je, da svoboda sploh ni obstajala, kakršna koli že. Vzemimo na primer tole, da postavaš pred slaščičarno, lačen kot volk, in kaj ti bo svoboda, ko pa ni francoske kremšnite, in kaj bi z njo, tudi če bi bila, ti pa bi bil brez prebite pare – takrat, pred štiridesetimi leti, nekaj leti več. Slaščičarno so od takrat že zaprli. Ne komunisteki.

Zdajšnji so to storili, ne vem, zakaj. Zaprli so jo. Svoboda obstaja. Imam toliko denarja, da si lahko kadar koli privoščim kremšnito. Kosov, kolikor si jih zaželim. Pravzaprav povsod, kjer koli, razen v Lukácsevi slaščičarni. *Wer dieses nicht erkennen kann, Den seh' man mit Verachtung an!*, kot je to že prav tako povedal tudi Gottlieb Stephanie. Ni mogoče reči, da ni svobode.

Svoboda je. Veliko reči je mogoče povedati, ampak tega, da sedmega novembra 2012 na Madžarskem ne bi bilo svobode, ni mogoče reči. Od 11. aprila 2010 do 24. septembra 2012 sem bil kot član frakcije LMP (Lehet Más Politika)/MDP (Možnost Dragačne Politike) poslanec državnega zbora.

Mór Jókai je bil leta 1861 in 1865 poslanec v Siklósu, od leta 1869 v Terézvárosu, 1872. v kraju Dárda in 1875. poslanec v Józsefvárosu, po tistem torej, ko je prišlo do fuzije med strankama Deák in Szabadelv.

¹ Služba državne varnosti, podobna tovrstni jugoslovanski organizaciji (op. prev.).

Leta 1878 je bil poslanec transilvanskega Erzsébetvárosa, 1881. v kraju Illyefalva, ko mu je bilo 59 let, leta 1884 pa v Košicah, 1892. v Oravicu, 1896. je izgubil na volitvah, od leta 1897 pa je bil član Gornjega doma. Triintridesetletni Ferenc Herczeg je bil od leta 1896 poslanec parlamenta, med letoma 1927 in 1945 pa član Gornjega doma. "Stranka Szabadelvű (Svobodni nazori) mu je ponudila poslansko mesto v Domu, saj se je hotela okтитi z njegovim imenom," je zapisal G. Béla Németh. Ko je Kálmán Tisza povprašal pisatelja Mikszátha, s čim mu lahko ustreže, mu je ta odgovoril, da si želi v Parlamentu en žebelj.

Hotel je postati poslanec, kakopak, na žeblje so namreč izključno poslanci Doma obešali svoje plašče. Če bom jaz dobil vse glasove v svoji volilni enoti – in iskreno upam, da bo tako –, se bom spravil na to mesto, sem rekel glavnemu uredniku Bojtáru, pri čemer je bilo še v isti sapi dodano, kaj pa drugega, jasno kot beli dan. Nakar on, da to še sploh ni jasno, in tako naprej, je tekla beseda. Niti sanjalo se mi ni, kaj je to. Kaj bo. Kaj je bilo. Drži pa kot pribito, da svobode ni bilo skoraj štirideset let, zdaj pa je.

Pa tudi bo. Nikoli si nisem mislil, da bo nekoč na Madžarskem svoboda, in zdaj, torej *zdajle*, ko tole zapisujem, ko ti tole bereš, skratka, vsega tega še zdaj ne razumem.

V glavnem ničesar.

4. oktobra 1976 sem bil prvič v Zahodnem Berlinu. Spominjam se, očitno je bilo tako enkratno, kako sva tedaj sredi velikega prometa s prijateljem krevsala od Bahnhof Zoone proti Kurfürstendamu. Eno samo slepilo. Jemalo je vid. Barve, vonjave in podobne reči. Bila je svoboda. Svoboda, svoboda. Dovoljeno je bilo, dovoljeno, dovoljeno. Videl sem, kako je brezdomec na vogalu Ku'Damma izvlekel tiča in se polulal v kanal. Jaz pa, jaz, sin oficirja Miklósa Horthyja, potomec veleposestnika, prikriti pesnik, jaz pa sem pomislil na to, da je tudi temu Obdachlosu boljše kot meni.

Veliko boljše. Svoboden je. Tule živi in je svoboden, svoboden v svobodnem svetu. To sem nosil v glavi, med stiskanjem v želodcu. Tudi zdaj tako mislim, samo da zdaj že brez pesti, ki bi mi stiskala želodec. Pa ga, kljub vsemu!

Stranki – s katero so me od vsega začetka vezale čustvene vezi in za katero so me nagovorili nekateri drugi člani, da sem postal vodja liste 11. peštanske enote s središčem v Szentendreju – je aprila 2010 uspelo priti v državno skupščino. In z njo tudi meni, že v prvem krogu, skupaj s prvimi petimi v 16-članski frakciji. Nisem bil član stranke. Poslanec, profesionalni politik. Politik je politik tako dolgo, dokler politizira. Politika ni kdove kako pomembna. Njen pomen je drugotne veljave. Tretje

veljave. Stvari postavlja v okvire, vpleta se in vmešava, uspešno preskakuje, vendar ne opredeli našega vsakdana, v življenju obstajajo vendar tudi pomembnejše stvari, kot je skrb za splošno dobro. Na primer to, čemur pravimo življenje.

Življenje. Smrt. Slaščičarne in njih dobrote. En išler na primer, ta potolče vse. Pivo, cela vrsta, in cela vrsta sirov. *Brot und Wein*, Hölderlin in Zlato. Ženske itd. Ljudje. Nogomet, glasba. Zoltán Varga in Günther Netzer, Romario in Džajić, Maradona in Mozart, Bach in Wagner, Beethoven in Schubert. Posedati na soncu v travi.

Posedati v travi pod zvezdnim nebom. Vrt in zvezde, v glavnem vse, je dobro, to je dobro. Dobro življenje pa je podložniško, tisto, kako skrbniki urejajo njegove zadeve.

Na številne, neštete načine, tako po vaseh in metropolah, po imperijah in državah, tudi tam, v svetu raznoraznih kultur, tako in drugače. Če si znotraj tega, lahko kaj odneseš, in če se poskušaš izvleči in se ti posreči odnesti pete, se te kljub vsemu *dotakne*. V kolikor te zaposluje, politiziraš. Ne degradacija, da politik je, da obstaja, in da je dalo od boga poslano ljudstvo, "prebivalstvo", kot pravi Mikszáth, "ki je od prvega do zadnjega v opoziciji, ki napada vlado, mameluke, spravo, velike davščine, in je nezadovoljno z vsem", ne, ampak tisti, ki politizira, na primer ta, ki v pivnici za vogalom obira zajebano poslančevno mater, se vmešava in je s tem že vpleten v javne zadeve. Trdil bi celo, da je politik vse dotlej, konkretno tako dolgo, dokler ne odneha in se ne loti česa drugega. Politik – opankar. Nepolitik je prav tako politik, vse dotlej dokler počne to iz čustvenih nagnjenj, iz ljubezni, predvsem pa če politizira zastonj.

So taki. Plačajo jih. Karieristi.

Preizkusil sem.

Ureditev zadev je nekaj, o čemer v glavnem vsi vse vedo, četudi so jih le redki izkusili, ni odvisno od njih. Pač pa skoraj od vseh. Od vseh, kakršen je moj vrstnik, s katerim sva pretirano dolgo, štirideset starozavezniških let, v danem socializmu neodgovorno živela življenje brez primerne državljanske zavesti, težko smo se prebijali skozi, nezanesljivi in polni jammeroških sumničenj, se vlekli iz cmerave kulture, ki je valila skrbi na druge, iz kulture, za katero se ve, vsi vemo, da tisti tam zgoraj, glavno glavni, semena, tatovi, odvezemajo pokojnine in dvigajo ceno plina, mi pa se oziramo gor k njim, polni zavisti in sovraštva.

Oziroma: naši seveda niso semena, to so tisti drugi.

Težko, pravzaprav sploh ne gre, ne doumemo, ne uvidimo, da je vse to naše maslo, mi smo jih imenovali, tiste, ki jih tako zelo preziramo, zdaj, medtem ko smo jih poprej oboževali v primerjavi s tistimi, ki smo jih

sovražili. Ta veriga ubira svojo pot, rojevajo se *strani*, našo zgodovino kar naprej ločuje tok sovražnosti, nasprotujočih si silnic, neomajno slo po podrejanju drug drugega, črno – in ne belo, belo – in ne črno, nenehna razdeljenost, vse, vsako reč na dvoje. In tako naprej. Vse to v glavnem poznamo, mi pa – prilijemo še olja.

Jaz sem iz čistega srca takoj po preobratu nazadnje glasoval v prid politične konstitucije, tiste, ki je bila videti najprimernejša, večinoma rekrutirane iz prve generacije mladih, svobodoljubnih intelektualcev. Njihovega vodjo, ki je višino svojega telesa kompenziral s kratkim trzanjem glave na eno stran, sem poznal bolj površno, videti je bil pameten. Nekega zimskega dne leta 1987 je prišel v Soudy in na dolgem magnetofonskem traku zabeležil intervju z menoj. Igra nogomet. Tako kot jaz. Nazadnje sva se pogovarjala, dolgo, na neki literarni prireditvi.

Dvajset let. Od takrat se je vse spremenilo. Odtlej glasujem z zatisnjnimi nosnicami. Tam okrog padca komunizma nisem niti za trenutek pomislil: “bomo že videli. Kajti tu je že Kanaan,” a bilo je v tem kar precej naivnosti. Ne bi rekel, da je izpuhtel, pridržim ga, je pa delo. Drži ga na površju!

Obdrži svojo naivnost za vsako ceno. Delaj na tem! Na sebi. Boj, ki se vije za oblast, je v središču političnih diskurzov, gre na rovaš urejanja zadev, vendar se bodo brez dvoma znova pojavili, tisti, ki se bodo čistega srca lotili posla od samega začetka.

S človeškim glasom, voljni, dobro razpoloženi. Učinek zagotovljen. Učinkovitost, ki seže globlje, podobno kot demagogija. Normalno je treba govoriti z njimi, govoriti normalno, z njimi, ki so seznanjeni s tem, da ni odvisno od njih, z njimi, ki ne *glasujejo*, ampak si prizadevajo, da bi sami *odkrili* zmagovalca.

Glasovati za zmagovalca, biti na strani močnega. Še sanja se jim ne, da je oblast služba in ni niti najmanj zlobno početje. Gre za skrbno uveljavitev takih zakonov, ki jih izvršilna oblast s pomočjo svojih predstavnikov v parlamentarni demokraciji sprejme v njihovo korist. Ne vedo, da je tisto, kar se naposled vendarle sistematizira, skrbno varovano, in odveč bi bil strah, da bi kaj zdrknilo nazaj v območje nenadzorovanosti. V kako neformalnost, barantanje, koristoljubje. Ne vedo, ne ukvarjajo se s takimi rečmi, ne jemljejo resno – in *zaradi tega* ni tako. Izkušnje jim govorijo, da je oblast zgolj boj za oblast – in prav to je razlog, zakaj ta omaga, zakaj je v bojih za oblast poraženka. Ne zdi se jim, da gre v resnici za smrtno nevarnost, če ne odloča ravno taka oziroma taka, *izvoljena*, legitimna institucija, pač pa neke vrste pravičnost, za katero nekdo trdi, da je pravična. Normalo govoriti s tistimi, ki v dušah in telesu čutijo, da potrebujejo

vodjo. Ki hrepenijo po karizmi vodje – od tod rojevanje vodij, v katerega se potem vdahne karizma. Govoriti z njimi.

Z vsakim posebej. Jih stresti vse, kot Kristus opankarja/čevljarja! S tistimi, ki ne vedo, da je minister služabnik vseh – in zato ni to –, da je ministrski predsednik predsednik ministrov, ni pa njihov – in zato lahko postane resnično njihov pravi voditelj. Ne samo da ga čisto preprosto pustijo, dovoljujejo mu, celo prosijo ga za to milo! Njih, ki jih vse te reči ne zanimajo.